

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1924 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande av skadegörelse å ungskog.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 304, har herr *Andersson* i Grimbo hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning angående åtgärder till förekommande av skadegörelse å ungskog samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Beträffande motiveringen härför hänvisas till motionen.

Till utskottet har i anledning av motionen inkommit dels en skrivelse från 1924 års skogsvårdsstyrelsemöte dels ock en p. m. från Sveriges skogsägareförbund, vilka handlingar fogats såsom bilagor till detta utlåtande (Bilaga A och Bilaga B).

Skrivelser från skogsvårdsstyrelsemötet och Sveriges skogsägareförbund.

I en vid 1911 års riksdag väckt motion hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, vilka åtgärder kunde finnas lämpliga till förekommande av i motionen påvisade skadegörelse å ungskog, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning borde giva anledning.

Historik.

I sitt häröver avgivna utlåtande hemställde jordbruksutskottet av anförda skäl, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Denna hemställan bifölls av första kammaren, varemot andra kammaren, med avslag å utskottets hemställan, biföll den i ämnet väckta motionen.

Vid 1912 års riksdag väcktes en med nyssnämnda motion vid 1911 års riksdag likalydande motion.

Uti sitt över sistnämnda motion avgivna utlåtande, nr 13, avstyrkte jordbruksutskottet bifall till motionen, därvid utskottet anförde följande:

»Utskottet hyser fortfarande den åsikten, att de nu påvisade missförhållandena väl äro av den natur, att de påkalla en särskild uppmärksamhet, men att utöver det skydd, enligt gällande strafflag, som våra skogar åtnjuta mot ingrepp av ifrågavarande slag, några särskilda bestämmelser icke äro behövliga till förebyggande därav. Det vill nämligen synas, som om den huvudsakliga orsaken till

att denna skogsåverkan tagit sådan omfattning, som nu är fallet, ligger däri, att vederbörande skogsägare icke mera allmänt begagna sig av sin rätt att låta lagligen beivra tillgreppen. Därest de för tillgrepp av ifrågavarande art i 24 kapitlet 3 § och 20 kapitlet 2 § strafflagen stadgade straffbestämmelserna bleve oftare tillämpade, torde på grund av den relativa strängheten av straffen, vid vilkas tillmätande givetvis vederbörlig hänsyn bör tagas till skadegörelsens omfattning, med skäl kunna antagas, att antalet tillgrepp snart nog skulle avtaga om ej helt upphöra.»

Motionen bifölls emellertid av riksdagens båda kamrar, och anhöll riksdagen följaktligen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 120), att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, vilka åtgärder kunde finnas lämpliga till förekommande av i motionen påvisade skadegörelser å ungskog samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kunde giva anledning.

Riksdagens omförmälda skrivelse remitterades av Kungl. Maj:t till skogsvårdslagstiftningskommittén. Sedan emellertid kommittén i sitt betänkande icke framlagt förslag till åtgärder i angivna syfte, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 22 december 1922 förevarande riksdagsskrivelse icke föranleda någon vidare åtgärd.

Utskottet.

Av förestående redogörelse framgår, att Kungl. Maj:t så sent som den 22 december 1922 ansett en av riksdagen gjord framställning i samma ämne, som den nu ifrågavarande, icke böra föranleda någon åtgärd. Vid övervägande av denna fråga har utskottet emellertid icke kunnat undgå att röna intryck av de skäl, som från olika håll anförts för att åtgärder från statsmakternas sida böra vidtagas till rättelse av de missförhållanden, som i förevarande avseende råda. Det torde icke kunna förnekas, att dessa missförhållanden, ehuru de icke beröra landet i dess helhet, dock äro av allvarlig art. Enligt samstämmade ut-sagor föreligga nämligen härutinnan, i synnerhet i närheten av våra större städer, i många fall olidliga förhållanden. Utskottet tillåter sig i detta avseende särskilt återropa vad i skogsägareförbundets ovan omförmälda p. m. anförts. Gentemot kravet på åtgärder för förhindrande av ifrågavarande skadegörelse har i huvudsak invänts, att sådan skadegörelse vore i lag med straff belagd såsom åverkan och tjuvnad och har hänvisats till ett bättre utnyttjande av strafflagens möjligheter i sagda hänseende. Häremot har emellertid — enligt utskottets mening icke utan fog — anmärkts, att det skydd, lagen sålunda erbjuder, i praktiken visat sig vara tämligen ineffektivt, och detta även för sådana skogsägare, som underkastat sig stor möda och kostnad för att på denna väg komma till något resultat. Orsaken härtill torde huvudsakligen ligga däri, att bevisningen beträffande förseelser av berörda slag — vilka icke höra under allmänt åtal — ställer sig ytterst svår. Med hänsyn härtill läser i allmänhet skogsägaren själv efter vunnen erfarenhet få uppgiva tanken att med detta medel vinna rättelse. Även i övrigt synas skogsägarna vara kringskurna beträffande möjligheter att hindra sådan skadegörelse. I detta avseende torde böra erinras därom, att fridlysning genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg icke kan i detta fall utnyttjas. Fridlysning gent-

emot den skadegörelse, varom här är fråga, kan nämligen icke förekomma av den anledning, att sådant olovligt förfarande redan är belagt med straff enligt lag, och fridlysning mot ett enbart beträdande av visst skogsområde lär enligt nu rådande praxis icke meddelas.

Såsom det rätta botemedlet mot ifrågavarande missförhållanden har även framhållits betydelsen av en förbättrad upplysningsverksamhet beträffande skogarnas värde. Utskottet vill icke förneka, att en sådan upplysningsverksamhet, som lämpligen skulle kunna äga rum bland annat i samband med skolundervisningen, vore av visst värde, men man torde böra göra klart för sig, att dess verkningar i varje fall icke skulle sträcka sig till den viktigaste kategorin av skadegörare, nämligen dem, vilka bedriva ifrågavarande hantering som förvärvskälla.

Såsom framgår av det föregående har utskottet funnit ifrågavarande missförhållanden vara av den art, att åtgärder till deras rättelse ånyo böra tagas i övervägande. Emellertid har utskottet funnit vanskligt att bestämt angiva arten av de åtgärder, som böra ifrågakomma. I detta sammanhang får utskottet erinra, att 1912 års riksdagsskrivelse i sådant avseende allenast återgav vad motionen innehöll, och denna hänvisade endast till en metod, som i Stockholm tillämpats beträffande julgranar, nämligen att genom bevis från vederbörande skogsägare å försäljningsorten kontrollera den lagliga åtkomsten av den saluhållna varan. Ett genomförande av denna metod för nu förevarande fall synes utskottet dock knappast kunna innebära en lycklig lösning, icke minst med hänsyn till svårigheten att finna praktiskt utförbara och effektiva bestämmelser i sådant hänseende.

Nu föreliggande motion lär, enligt vad utskottet förvissat sig om, närmast äsyfta, att olovligt förfarande av nu förevarande slag borde läggas under allmänt åtal, en utväg, som även berördes under behandlingen av frågan vid 1912 års riksdag. Denna utväg skulle utan tvivel skänka större effektivitet åt det gällande straffskyddet, men utskottet har, i saknad av tillräcklig utredning om den principiella innebörden av en lagändring i sådant syfte, icke ansett sig kunna taga bestämdare ståndpunkt till detta förslag.

I skogsägarförbundets förenämnda p. m. har framförts tanken om beredande av möjlighet att erhålla fridlysning för områden, som äro bevuxna med ungskog i för åverkan ömtålig ålder. Denna fridlysning skulle endast kunna äga rum efter tillstyrkan av skogsvårdsstyrelse, varigenom missbruk av en dylik möjlighet icke skulle kunna förekomma. Skogsägarförbundet har, liksom också motionären, i viss mån anknutit sin framställning till den nya skogsvårdslagen, vari bland annat stadgas skyldighet för skogsägare att åstadkomma återväxt på avverkat område samt vidmakthålla därå uppkommen skog, till dess den nått den utveckling, att den ej längre är att räkna som plantskog. Vad beträffar formen för en dylik fridlysning torde vara att märka, att densamma av skäl som förut omnämnts icke lär kunna avse annat än förbud mot *beträdande* av visst område. Såsom ock tidigare berörts medges enligt nu gällande praxis icke sådan fridlysning. Jämväl utskottet finner riktigt att denna fråga nu bör ses huvudsakligen från skogsvårdssynpunkt och kan ej

finna annat än befogat, att, där skogsvårdsintresset kan anses övervägande, skydd för detsamma om möjligt bör beredas. Givetvis kunna åtskilliga betänkligheter resas även gent emot det av skogsägarförbundet framförda förslaget. Därest emellertid — såsom med detta förslag torde avses — sådan fridlysning endast finge meddelas för visst begränsat område och allenast för tid, varunder därå växande ungskog vore i behov av sådant skydd, synes det utskottet, som om detta icke skulle behöva innefatta större ingrepp i allmänhetens berättigade intressen, än vad enbart från skogsodlingens synpunkt kunde anses motiverat. Härvid förutsätter givetvis utskottet, att en varsam tillämpning, med noggrant avvägande av de olikartade intressen, som i varje särskilt fall kunde föreligga, skulle äga rum; och finner jämväl utskottet, att vederbörande skogsvårdsstyrelses hörande borde innebära en god garanti för saklig behandling av dylikt ärende. Utskottet har sålunda funnit detta uppslag och den motivering, som för detsamma anförts, förtjäna allvarlig uppmärksamhet. Särskilt med hänsyn härtill har utskottet ansett sig böra ifrågasätta, att förevarande fråga ånyo göres till föremål för utredning. Dock torde utredningen icke böra begränsas till allenast frågan om fridlysning utan kunna omfatta även andra här förut berörda eller eljest tänkbara möjligheter.

Under åberopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion II:304 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning rörande möjligheterna för beredande av ökat skydd mot skadegörelse å ungskog samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må giva anledning.

Stockholm den 8 maj 1924.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Sederholm, Nilsson* i Kabbarp, *Ingeström, Norin*, greve *Wachtmeister, Andersson, K. A., Lindstrand* och *Gabrielsson*, samt
från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby, *Lundström*, frih. *Hermelin, Aarnseth, Hedlund* i Håste, *Pettersson* i Stäringe och *Björk*.

Réservation

av herrar Nilsson i Tånga, Johansson i Uppmälby, Lundström, Norin, Andersson, K. A., Lindstrand, Aarnseth och Björk, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig beträffande förevarande spörsmål huvudsakligen till de synpunkter, som av 1911 och 1912 års jordbruksutskott å detsamma anlades och ställer sig sålunda avvisande gentemot kravet på lagstiftningsåtgärder i motionens syfte. Härtill kommer, att Kungl. Maj:t så sent som den 22 december 1922 funnit riksdagens tidigare i ämnet gjorda framställning icke böra föranleda någon vidare åtgärd samt att några nya vägande synpunkter, som kunde påkalla att utredning åter begäres, enligt utskottets mening icke nu förebragts. Vid sådant förhållande har utskottet icke kunnat förorda motionärens förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 304 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Bilaga A.

Till Riksdagens Jordbruksutskott.

Ett under tiden den 10—12 mars 1924 hållet möte mellan skogsvårdsstyrelserna i riket, som tagit kännedom om herr Anderssons i Grimbo motion nr 304 i andra kammaren med hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande av skadegörelse å ungskog, vill härmed vitsorda behovet av kraftiga åtgärder till stävjande av den skada å ungskog, som särskilt i närheten av större städer äger rum genom oförståndigt tagande av toppar och kvistar från växande unga träd, synnerligast barrträd, samt understundom jämväl genom fällande av julgranar.

Mötet vill därför uttala sin anslutning till syftet med herr Anderssons motion och förorda, att en sådan utredning måtte komma till stånd, som i hans motion begäres.

Stockholm den 12 mars 1924.

Å skogsvårdsstyrelsemötets vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS.

Hugo Elliot.

Bilaga B.

P. M.

angående behovet av skydd för ungskog mot skadegörelse genom brytande av toppar och grönt.

I motionen nr 304 i II kammaren har begärts utredning angående åtgärder till förekommande av sådan skadegörelse å ungskog, som i vissa trakter vållas genom brytande av toppar och grönt.

Denna motion berör en fråga, som ur skogsvårdssynpunkt ingalunda är betydelselös. Särskilt kring de större städerna, men även kring mindre stadssamhällen, försiggår i mycket stor skala insamling av grenar, toppar, blommor och grönt i prydnadssyfte. Den skadegörelse, som härigenom vållas, är av tvåfaldig art. Dels drabbar den växtvärlden i allmänhet i städernas omkrets och kan leda till decimerande eller utrotande av sådana växtarter, som genom vackra blommor eller dekorativt bladverk äro begärliga för torghandeln. Det är ett rent ideellt intresse, naturskyddet, som då trädes för nära, och dettas målsmän hava jämväl upprepade gånger och med skärpa påtalat den vandalism, som nu ödelägger den ömtåligare florän kring storstäderna. Dels vållar emellertid trafiken med grönt även materiella och ekonomiska skador i form av åverkan å växande ungskog. Då blott denna senare form av skadegörelse upptagits till behandling i den förevarande motionen, torde anledning ej föreligga att här nedan beröra frågan ur naturskyddssynpunkt.

Att insamling av grönt från växande träd ofta blir i hög grad skadegörande beror på att trädens toppar i första hand tillgripas. Topparna — särskilt av barrträden — äro nämligen genom sin rakvuxenhet och sin regelbundna byggnad och barriekedom betydligt mer tilltalande för ögat än de ofta krokvuxna och barrfattiga sidogrenarna. Det är därför naturligt, att de i första hand tillgripas vid insamling i prydnadssyfte. Nu är emellertid förhållandet det, att barrträden äro uppbyggda med en genomgående längdaxel, vilken utökas genom det årliga toppskottet. Brytes denna huvudaxel, är trädets stamform för all framtid spolierad. Visserligen händer, att en sidogren reser sig och söker övertaga huvudaxelns uppgift. Även om detta lyckas, uppkommer ett bajonettartat knå på stammen. Ofta söka sig två sidogrenar upp samtidigt, varigenom trädet blir klykformigt. I båda fallen förstöres trädets stamform och det blir i allmänhet till gagnvirke odugligt. En till synes obetydlig toppskada i ungdomen orsakar sålunda en för trädets hela liv bestående kvalitetförsämring. När trädet en gång skall avverkas, är dess värde per kubikenhet kanske blott en tredjedel eller en fjärdedel av vad det kunnat vara, om åverkan å toppen undgåts.

Åverkan genom toppbrott leder emellertid dessvärre ej endast till framtida kvalitetförsämringar. Äro de brutna träden mycket unga, d. v. s. om brottstället ligger så nära marken, att ej minst en grenkrans blir kvar, så dör trädet i dess helhet.

Lövträden äro väl ej i samma mån som barrträden känsliga för toppskador, i det att deras längdaxel är uppbyggd efter annat system, men jämväl här kan avknäckande av stammen vålla bestående deformation och kvalitetförsämring. Därjämte blir å lövträden brottstället ofta angreppspunkt för diverse svampar, som vålla rötskador i veden.

Det är sålunda ovedersägligt, att avlägsnandet av toppen framför allt å barrträden, men jämväl i viss mån å lövträden stundom helt dödar träden, men i varje fall deformerar dem och för all framtid sänker deras tekniska och ekonomiska värde.

Då framställer sig den frågan: Orsakas genom insamling för prydnadsändamål toppskador i den omfattning, att det kan vara behöfligt att ingripa däremot med lagstiftning? Svaret på denna fråga blir, att i de egentliga skogsbygderna sådan skadegörelse icke förekommer, men att den däremot kring de större städerna kan nå en fruktansvärd intensitet. Inom de trakter, från vilka torgleveranser till någon större stad äger rum, försiggår ofta en verklig förstörelse av ungskog. Skadegörarna äro därvid i mindre mån söndagsfirande och lustresande stadsbor, vilka i regel medföra mer obetydliga kvantiteter grönt och ofta visa urskillning vid dettas insamlande, utan den verkligt fördärvbringande åverkan orsakas av dem, som yrkesmässigt handla med grönt. Såväl å torgen som hos blomsterhandlandena saluföras oerhörda partier grönt, vintertid av barrträd — främst tall — och sommartid av lövträd. Dessa partier insamlas av personer, som därav gjort en fullständig industri. De för allmänheten mest begärliga kvaliteterna d. v. s. topparna tillgripas av dessa personer i främsta rummet, och insamlarna söka sig därjämte till sådana skogsbestånd, som med hänsyn till sin höjd och grovlek äro lättast att exploatera, d. v. s. till de 8- å 15-åriga ungsbestånden. Dessa plundras systematiskt. Julgranshuggningen är en ren obetydlighet gent emot de skadegörelser särskilt på tall, som vållas på detta sätt. Denna åverkan fortgår nämligen kontinuerligt från lövfällningen på hösten och till lövsprickningen på våren. Då tar brytningen av lövskog vid, vilken dock enligt vad ovan sagts, är långt mindre fördärvbringande. Till mera omfattande skadegörelser leder denna huvudsakligen endast då större partier ungträd nedhuggas för dekorationssyften. Kulturbestånd av björk, ek och bok i städernas närhet kunna dock avsevärt hållas tillbaka i sin utveckling genom brytning av toppar och grenar.

Man må ej föreställa sig, att det endast är skogarna i städernas allra närmaste grannskap, som bliva utsatta för skadegörelse av nu nämnd art. Med motortrafikens och ångbåtskommunikationernas kraftiga utveckling är det en enkel sak att till en stad forsla in stora partier skogsgrönt även från trakter, som ligga på många mils avstånd från stadens periferi.

Jordägarna hava nu knappast någon möjlighet att freda sig för dessa skadegörelser. Den enda utväg, som lagen anvisar, är åtal för åverkan. Sådant kan emellertid ej väckas med mindre åverkaren ertappats, vilket i sin tur kräver en oavlätlig och dyrbar bevakning av skogen. Vakthållningen blir därjämte ofta resultatlös, ty grosshandlarna i talltoppar veta att välja sina tider. Praktiskt taget stå därför skogsägarna i städernas grannskap tämligen skyddslösa mot den fullständigt meningslösa vandalisering av särskilt tallungskogar, som i stor utsträckning äger rum. En lagstiftningsåtgärd till ungskogens skydd synes därför vara behöflig. En sådan åtgärd är så mycket mer befogad, som insamlingen av grönt från växande träd mycket väl kan bedrivas så, att den icke skadar skogen. De personer, som leva av torghandeln med grönt, behöva sålunda ingalunda berövas sitt levebröd. De skola blott tvingas att icke av bekvämlighetsskäl utöva meningslös skada. Därest tall- och granriset såväl som björklöv m. m. insamlas av sidogrenar å utvuxna träd, vållar insamlingen ingen nämnvärd skada och bör kunna tolereras. Den bekvämare brytningen av toppar orsakar däremot, enligt vad ovan sagts, en för skogsbeståndets framtida utveckling bestående skada, därest icke rent av beståndet helt eller delvis avdör.

Skogsägarna torde kunna hysa berättigade krav på att erhålla lagens stöd mot dylik skadegörelse. Skogsvårdslagen ålägger dem att tillse dels att full-

goda återväxter uppdragas, och dels att dessa återväxter vidmakthållas tills de lämnat plant- och invuxit i ungskogsåldern. När skogen nått denna ålder träder skogslagens § 3, vilken stadgar förbud för annan avverkning än rationell gallring, i kraft. Skogsägaren är sålunda lagenligt skyldig att uppdraga ny skog samt att vårda och i fullgott skick vidmakthålla denna från plantåldern och ända till dess skogen nått upp i sin medelålder. De kostnader, som skogsägaren härigenom får vidkännas, kunna vara betydande. Verkställande av skogssådd eller plantering plägar draga kostnader av mellan 60 och 150 kronor per hektar. Därtill komma kostnader för hyggets rensning m. m. Den uppväxande ungsbogen representerar sålunda ett betydande anläggningsvärde. En spoliering av detta värde för rent improduktiva syften bör icke vara tillåten; detta så mycket mindre som stadsbefolkningens behov av grönt kan tillgodoses genom insamling under oskadliga former.

En lagstiftning i detta ämne bör därför vara lagd så, att den skyddar ungskogarna men samtidigt ger rum för en lojal insamling av ris och grönt för torghandeln. Detta syftemål torde kunna nås, och skogsägaren beredes möjlighet att vid fall av behov erhålla fridlysning för de områden, som äro bevuxna med ungskog i för åverkan ömtålig ålder. Om det vidare stadgas, att sådan fridlysning endast må kunna erhållas efter tillstyrkande av skogsvårdsstyrelsen, lärers bestämmelsen icke kunna missbrukas. Den kommer då endast att giva skydd för sådana skogsbestånd, som verkligen behöva och böra skyddas. För torghandelns fournissörer står hela den övriga skogen åter.

Stockholm den 24 mars 1924.

Sveriges Skogsägareförbund:

NILS SCHAGER.
